

VRAAG 9

Kunt u instemmen met de sterke vereenvoudiging van ordinantie 2, over de gemeenten, waardoor kerkenraden meer vrijheid krijgen om zelf vormen van samenwerking met andere (wijk) gemeenten te ontwikkelen?

OVERZICHT

van consideraties van de classicale vergaderingen betreffende het voorstel tot wijzigen van de kerkorde in het kader van Kerk 2025, tranche 1

---

1. RESPONS

Bij schrijven van 14 december 2016 is aan de classicale vergaderingen, (wijk)kerkenraden en de evangelisch-lutherse synode toegezonden het voorstel tot wijzigen van de kerkorde in het kader van Kerk 2025, tranche 1.

Aan de classicale vergaderingen is gevraagd de consideraties voor 1 mei 2017 in te zenden.

Aan de kerkenraden is gevraagd via de classicale vergaderingen te reageren, die deze reacties in hun consideraties kunnen verwerken. Aan de classicale vergadering is gevraagd niet te volstaan met de doorzending van de reacties van de kerkenraden, maar daaraan in de consideraties zelf aandacht te geven.

Op 31 mei 2017 waren de reacties ontvangen van 66 classicale vergaderingen, te weten Achterhoek-Oost, Achterhoek-West, Alblasterdam, Alkmaar, Almelo, Alphen a/d Rijn, Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Barendrecht, Bommel, Breukelen, Brielle, Delft, Deventer, Dokkum, Doorn, Dordrecht, Drachten, Edam-Zaandam, Ede, Emmen, Enschede, Flevoland, Franeker, Goes, Gorinchem, Gouda, 's Gravenhage I en II, Groningen, Haarlem, Hardenberg, Harderwijk, Hattem, Heerenveen, 's Hertogenbosch, Heusden-Almkerk, Hilversum, Hoofddorp, Hoogeveen, Hoorn-Enkhuizen, Kampen, Leiden, Limburg, Meppel, Nijkerk, Nijmegen, Noord-Oost Groningen, Ommen, Oost-Groningen, Peel en Kempenland, Schiedam, Sneek, Tiel, Utrecht, Walcheren, Réunion Wallonne, West-Brabant, Westerkwartier, Winsum, Woerden, Zeeuws-Vlaanderen, Zeist, Zierikzee; en de ELS.

2. PROCEDURE

3. DE CONSIDERATIES INHOUDELIJK

a. Positief (25)

Classicale Vergaderingen van Achterhoek-Oost, Achterhoek-West, Alblasterdam, Alkmaar, Arnhem, Assen, Bommel, Brielle, Deventer, Dokkum, Dordrecht, Drachten, Enschede, Gouda, Harderwijk, Hattem, Heerenveen, Hoorn-Enkhuizen, Nijkerk, Nijmegen, Schiedam, Réunion Wallonne, West-Brabant, Zeeuws-Vlaanderen, en de ELS

b. Positief, met opmerkingen, kanttekeningen en/of vragen (40)

Classicale Vergadering Almelo - Ja. Ligt al min of meer opgesloten in de huidige werkwijze (kerkorde).

Classicale Vergadering Alphen a/d Rijn - Voorgesteld antwoord: ja, mits: er een heldere invulling wordt gegeven aan regels die bij de Generale Regelingen nog moeten worden vastgesteld; er in de Kerkorde invulling wordt gegeven aan regelgeving omtrent gemeenten van bijzondere aard.

Classicale Vergadering Amsterdam - Geen opmerkingen. Meer vrijheid is mooi als dit maar geen wildgroei wordt. Of te wel: een kader stellen is raadzaam.

Classicale Vergadering Apeldoorn - Samenvatting reacties Akkoord. Er worden ook zorgen geuit over een grote werkdruk bij het moderamina van de classes. Er is ook zorg over de wijze waarop nu gesproken wordt over de vorming van een nieuwe gemeente. Het is goed dat de betrokken

kerkenraden daar wel een rol in houden. Vrijheid is mooi en dat geldt ook voor hoe de classispredikant opzicht invult.

Flexibiliteit en creativiteit zijn een goede zaak bij het in stand houden van het kerkelijk leven.

Voorstellen 1) Bij voorstel ord. 2-15a lid 6 (pag. 51).

Pas de voorgestelde tekst zodanig aan dat de geografische grenzen door de classicale vergadering worden vastgesteld en goedgekeurd.

De voorgestelde tekst is: Indien het een geografische splitsing betreft, stelt de classicale vergadering het grondgebied (de grenzen) van de nieuwe gemeenten vast en keurt deze goed.

De meerderheid van de vergadering is voor dit voorstel.

2) Bij voorstel ord. 2-15a lid 6

Voeg toe dat bij splitsing dit alleen kan 'indien de te vormen gemeenten in staat geacht mogen worden de in de kerkorde aangegeven taken van een gemeente te verrichten.'

Er wordt een alternatief voorstel geformuleerd waarbij de woorden worden toegevoegd aan lid 1, verwijderd worden bij lid 2 en niet toegevoegd worden aan lid 6.

De meerderheid van de vergadering is voor dit alternatief voorstel.

Classicale Vergadering Arnhem - Classis Arnhem stemt in met de sterke vereenvoudiging van ordinantie 2, over de gemeenten, waardoor kerkenraden meer vrijheid krijgen om zelf vormen van samenwerking met andere (wijk)gemeenten te ontwikkelen.

Classicale Vergadering Breukelen - Op zich is daar geen bezwaar tegen, maar samenwerken kan niet zonder een goede kerkordelijke verankering. Het is de vraag in hoeverre die verankering noodzakelijk is. Volledige vrijheid gaat te ver. Daar heeft men bezwaar tegen.

Classicale Vergadering Delft - Ja, op deze manier kan er meer ruimte geschapen worden om in de praktijk leegloop bij kerken op te vangen. Nieuwe gemeenschappen kunnen zich bij andere (wijk)gemeenten aansluiten. Aandacht wordt gevraagd voor de verschijningsvorm en rechtsvorm in de kerkorde van de gemeenten van bijzondere aard: deze zijn niet in de voorstellen meegenomen!

Classicale Vergadering Edam-Zaandam - positief mits rekening wordt gehouden met onderstaande opmerking: Samenwerking prima maar wel binnen dezelfde ring.

Classicale Vergadering Ede - In grote lijnen kunnen de kerkenraden en de classicale vergadering instemmen met de voorstellen. Er wordt gevraagd om een goede kerkelijke inbedding van de huisgemeenten om wildgroei te voorkomen en een goede regeling voor de ambtelijke structuur en het omgaan met bediening van sacramenten. Meer vrijheid voor samenwerking wordt gewaardeerd, mits verantwoordelijkheden goed worden vastgelegd en de classis een controlerende functie behoudt. De mogelijkheden tot opheffen van gemeenten wordt breed geaccepteerd mits er goede regels voor komen en de pastorale zorg voor de betreffende gemeenteleden goed wordt geregeld zodat geen mensen tussen wal en schip vallen. Een beperkt aantal leden en gemeenten in onze classis geven de voorkeur aan 6 een structuur van tijdig samenvoegen van gemeenten zonder witte vlekken om als kerk overal aanwezig te zijn.

De Classicale Vergadering Emmen stemt in. Een gemeente is tegen, omdat de generale regeling niet gereed is en er geen waarborgen zijn.

Classicale Vergadering Flevoland - Creatieve oplossingen zien de gemeenten graag beloond in samenwerking tussen gemeenten als de bewaking van het eigene geborgd wordt.

Classicale Vergadering Franeker - Vrijheid voor kerkenraden om vormen van samenwerking aan te gaan met naburige gemeenten kan een positief effect hebben op het gemeentelven. De vraag is echter in hoeverre gaat deze vrijheid om vormen te ontwikkelen? Zijn er kaders waar binnen gewerkt kan worden?

Classicale Vergadering Goes - Ja, hier stemmen wij mee in (33 voor, 1 tegen, 2 blanco). Zie echter ook hieronder Algemene Opmerkingen punt 4.

Classicale Vergadering Gorinchem - Wij gaan ervan uit dat ook samenwerkingen met andere modaliteiten dan binnen de Protestantse Kerk tot de mogelijkheden behoren.

's Gravenhage I en II - Ja. Het spreekt de classicale vergaderingen aan dat deze vereenvoudiging van de regelgeving anticipeert op de krimp van gemeenten en ruimte geeft aan initiatieven vanuit de betrokken (wijk)gemeenten.

Classicale Vergadering Groningen - de cv kan instemmen met dit voorstel. Opmerking: samenwerking in de huidige kerkelijke situatie moet gestimuleerd worden.

Classicale Vergadering Haarlem - Alle reacties over deze vraag zijn instemmend. De enige vraag die gesteld werd, is: Is samenwerking beperkt tot aanpalende gemeenten?

Classicale Vergadering Hardenberg - Ja. Alle gemeenten kunnen instemmen met de sterke vereenvoudiging van ordinantie 2, over de gemeenten, waardoor kerkenraden meer vrijheid krijgen om zelf vormen van samenwerking met andere (wijk)gemeenten te ontwikkelen.

Classicale Vergadering Harderwijk - Ja. Duidelijke vereenvoudiging.

Classicale Vergadering 's Hertogenbosch - Een uitstekend plan en een mooie invulling van de drie uitgangspunten: transparantie, eenvoud en duidelijkheid. Dit past bij deze tijd, als ook bij de opdracht om "elkanders lasten te dragen".

Classicale Vergadering Heusden-Almkerk - Ook over dit onderwerp considereert de classicale vergadering positief. Als kanttekening hierbij geldt dat initiatieven van onderaf moeten komen en niet van bovenaf kunnen worden opgelegd. Dwang tot samenwerking moet te allen tijde voorkomen worden.

[De enkele kerkenraden die niet instemmen met dit voorstel gebruiken deze argumenten].

Classicale Vergadering Hilversum - Ja. Wat gaat er echt veranderen? Voor zover het een ELG betreft, wordt de ELS gehoord en om toestemming gevraagd.

Classicale Vergadering Hoofddorp - Positief, met de volgende kanttekening. De inhoud van deze drie kernvragen hangt sterk met elkaar samen, vandaar dat wij ze in onderlinge samenhang besproken hebben. De CV Hoofddorp verwelkomt de verregaande vereenvoudiging, maar ziet het vormen van huisgemeenten en het opheffen van gemeente als een uiterste redmiddel, als een 'last resort' waar niet te snel toe overgegaan moet worden. Er heerst bij sommige kerkenraden een gevoel van onbehagen of het op deze manier gemeenten niet al te gemakkelijk wordt gemaakt. Daarnaast lijkt het er sterk op dat bij de nieuwe bepalingen (vooral over de vorming van huisgemeenten) een en ander nog niet goed doordacht is: bepaalde formuleringen zijn niet zorgvuldig genoeg en laten nog veel vragen open. Worden de leden van de huisgemeente lid van de desbetreffende gemeente? Mogen zij hun kerkelijke bijdrage oormerken voor hun huisgemeente? Kunnen leden van de huisgemeente ambtsdrager worden in de kerkelijke gemeente waaraan de huisgemeente is verbonden? Kan de huisgemeente een eigen kerkgebouw (eigendom van de gewone gemeente waaraan zij is verbonden) gebruiken? Kan een wijkgemeente ook huisgemeente worden? Kortom, de positie van de huisgemeente verdient meer verduidelijking. Let wel: niet meer regelgeving! Dat zou in strijd zijn met de uitgangspunten van 'Kerk 2025'.

Ook is voor velen onduidelijk wat met 'open plekken' bedoeld wordt. De open plekken lijken woestijnen waar je als Protestant niet wilt zijn. Waarom niet de geografische kaart van de Protestantse Kerk gehandhaafd? Dan hoort iedereen bij een gemeente. Lidmaatschap van de kerk in een landelijk register zonder band met een gemeente lijkt ook niet heilzaam. Het kerkelijk leven vindt in de gemeenten plaats. Kortom, veel is (nog) niet helder.

Naar aanleiding hiervan de vraag: heeft de PKN in dit verband zijn licht ook opgestoken bij de Doopsgezinde Kerk en/of de Remonstrantse Broederschap? Zij kennen al heel lang geen 'landelijke dekking' meer. Hoe gaan zij daar mee om? Wat zijn oplossingen waar zij mee werken? Wat zijn hun ervaringen? Overigens zien we een rechtstreekse lijn lopen van kerklidmaatschap gebonden aan geografische grenzen via perforatie naar 'Kerk 2025', in die zin dat er steeds meer keuzevrijheid is gekomen (die trouwens nu al in veel regio's praktijk is, bijvoorbeeld in de regio Amsterdam/Amstelland).

Classicale Vergadering Hoogeveen - Ja. Opmerking: Wie regelt, wie begeleidt? Meer mogelijkheden samenwerken gemeenten die qua identiteit meer bij elkaar passen, meer flexibiliteit.

Classicale Vergadering Hoorn-Enkhuizen - Wij zouden de aandacht willen vragen voor de waarborgen waarbinnen dit zou kunnen plaatsvinden. Het moet maatwerk zijn, waarvoor nog geen modellen beschikbaar zijn. Wij zouden ons kunnen voorstellen dat er zoiets als een meldingsplicht komt bij de nieuwe classis of het RCBB, zgn vrijheid in gebondenheid. We zitten niet te wachten op jurisprudentie die pas jaren achteraf tot stand komt.

Classicale Vergadering Kampen - Ja, met de kanttekening dat sommige gemeenten de voorstellen op dit punt te onduidelijk en te vrijblijvend vinden.

Classicale Vergadering Leiden - Over dit voorstel is geen verschil van mening: de huidige regelgeving is veel te complex, vereenvoudiging wordt toegejuicht. Het voorstel geeft ruimte binnen kaders en dat is waarnaar wordt gezocht.

Classicale Vergadering Limburg - Hier kunnen alle gemeenten mee instemmen. Een paar opmerkingen: Dit voorstel sluit aan op de praktijk die in Limburg al aan het ontstaan is. Deze vrijheid is goed, maar alle wezenlijke bepalingen moeten in ord.2 blijven staan en niet worden overgeheveld naar generale regelingen. Onduidelijk is of de taken van een samenwerkingsorgaan worden aangewezen middels de plaatselijke regeling, waarbij de besluitvorming bij de gemeentevergadering ligt ofwel bij de kerkenraad na de gemeente te hebben gehoord.

Classicale Vergadering Meppel - Ja. De vergadering waardeert deze vrijheid als zeer positief.

Classicale Vergadering Noord-Oost Groningen - Wij stemmen hiermee in. In onze regio werken gemeenten al geregeld samen. Wel is het belangrijk dat de bevoegdheden van iedere gemeente duidelijk zijn, en er goede regels worden gemaakt rond de positie van predikanten, kerkmusici e.d. Ook is er zorg of gemeenten wel voldoende kennis in huis hebben om zelf richting te geven. Predikanten blijven hierbij nodig.

Classicale Vergadering Ommen - Ja, unaniem. Dit past binnen de uitgangspunten van Kerk 2025: transparantie, eenvoud en duidelijkheid. Het geeft gemeenten meer autonomie. Mensen worden steeds creatiever in het beleven van hun geloof, het is dus goed dat daar ruimte voor is. Wellicht is het verstandig dat wordt vastgelegd dat in het samenwerkingsorgaan (ordinantie 2-14a-2, 5, 6) minimaal een bepaald aantal ambtsdragers zitting heeft. Temeer omdat kerkenraden en colleges bepaalde bevoegdheden aan dit samenwerkingsorgaan over kunnen dragen.

Classicale Vergadering Oost-Groningen - Peiling: een meerderheid van de afgevaardigden beantwoordt deze vraag met ja.

Classicale Vergadering Peel en Kempenland - Alle gemeenten stemmen hiermee in, maar vragen dringend om de bestaande modellen van diverse vormen van gemeente-zijn niet verloren te laten gaan.

Classicale Vergadering Sneek - De vrijheid van kerkenraden in het zoeken naar vormen van samenwerking is een goede zaak, mede om opheffing te voorkomen.

Classicale Vergadering Tiel - Positief. Het volgende kwam hierbij aan de orde.

- Aandacht voor continuering van de verbondenheid.
- Oppassen voor het creëren van belemmeringen.
- Verantwoordelijkheid moet bij de classis blijven.
- Positieve ontwikkeling!!!
- Minder regels. Prima! Dat stimuleert nieuwe vormen van gemeentezijn.
- Back to the basics, maar dat moet dan ook binnen de eigen modaliteit mogelijk blijven.
- Samenwerking is (helaas) nodig om bestaansrecht te houden.
- Ja, mits ordening 2.15a.3 voldoende wordt verduidelijkt.
- Men kan met elkaar optrekken, maar ook zelfstandig blijven.

Classicale Vergadering Utrecht - Ja, maar hier wordt het sterkst aandacht voor de oecumene gevoeld. Maak interkerkelijke samenwerking gemakkelijker en ruimer.

Classicale Vergadering Walcheren - Antwoord: Ook hier algemene instemming. Wel wordt de suggestie gedaan duidelijke richtlijnen aan te geven, ofwel algemene kerkordelijke kaders. Één kerkenraad stelt de vraag of een gemeente kan of mag weigeren samen te werken met een andere gemeente wanneer de classis besluit die gemeente onder te brengen in een samenwerkingsverband van gemeenten. Er is ernstig bezwaar tegen dwang.

Classicale Vergadering Westerkwartier - Ja, omdat zo de mogelijkheden vergroot worden tot eer onderlinge samenwerking. Juist voor kleine gemeenten kan dit heel goed zijn.

Classicale Vergadering Winsum - Ja, wel dient er bij een dergelijke ontwikkeling goede ondersteuning te zijn voor een kerkenraad om een dergelijke samenwerkingen juridisch goed op papier te krijgen.

Classicale Vergadering Woerden - De vergadering stemt met dit voorstel in; maar wil in dit verband het volgende opmerken: Er dient wel zorg gedragen te worden voor orde en structuur in de kerk. Zoals onder "Omvang en functioneren van de classis" ook al opgemerkt is: er moet cohesie tussen de

gemeente blijven bestaan. In de kerkorde moet beschreven te worden WAT er geregeld moet worden en in de plaatselijke regeling HOE om dit doel (en andere) te bereiken.

Classicale Vergadering Zeist - Dit kan nieuwe vormen en initiatieven opleveren.

Classicale Vergadering Zierikzee - Uitslag inventarisatie onder kerkenraden: Ja (mits) 23x, Nee (tenzij) 2x. Uitslag stemming in classicale vergadering: Ja 34x, Nee 0x

c. Positief noch negatief (1)

Classicale Vergadering Doorn - Onze classis heeft hier te weinig ervaring mee. Is dit binnen de Protestantse Kerk of mag ook daarbuiten samenwerking plaatsvinden? Hoe wordt dit dan ingekaderd?

d. Negatief (1)

Classicale Vergadering Barendrecht - Gevraagd wordt of de wijziging van ordinantie 2 nu wel zo urgent is. Er wordt wordt getwijfeld of de voorgestelde wijzigingen nu zoveel duidelijker zijn.